

Begränsning av offentliga sammankomster enligt statsrådets riktlinjer av den 16 mars 2020

Justitieministeriet – Pekka Timonen och Timo Makkonen den 18 mars 2020

Justitieministeriets promemoria om de riktlinjer som statsminister Marins regering fastställde den 16 mars 2020 och gällande tillämpningen av följande riktlinje: offentliga sammankomster begränsas till tio personer, och allmänheten rekommenderas undvika att i onödan vistas på allmänna platser. Regeringen fastställde den 16 mars 2020 riktlinjer för ytterligare åtgärder för att bekämpa det nya coronaviruset i Finland.

Statsrådets femte riktlinje består av två delar: en begränsning av "offentliga sammankomster" och en rekommendation som gäller vistelser på allmänna platser. Behörigheten att begränsa offentliga sammankomster härleder inte från beredskapslagen, utan från 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016), som tillämpas också under normala förhållanden, och som gäller åtgärder i samband med en omfattande smittrisk.

"När en allmänfarlig smittsam sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig smittsam sjukdom som medför omfattande smittrisk har konstaterats eller med fog kan väntas förekomma, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar inom sitt verksamhetsområde fatta beslut om att stänga verksamhetsenheter inom socialvården och hälso- och sjukvården, läroanstalter, daghem, bostäder och motsvarande lokaler och förbjuda allmänna sammankomster eller offentliga tillställningar. En ytterligare förutsättning är att åtgärden är nödvändig för att förhindra spridningen av en allmänfarlig sjukdom eller en sjukdom som med fog misstänks vara en allmänfarlig sjukdom. Regionförvaltningsverket kan fatta motsvarande beslut inom sitt område om det behövs inom flera kommuners område.

Om någon annan än en i 1 mom. avsedd smittsam sjukdom medför omfattande smittrisk, kan det kommunala organ som ansvarar för bekämpningen av smittsamma sjukdomar och regionförvaltningsverket inom sitt område fatta beslut om att läroanstalter och daghem ska stängas, om det är nödvändigt för att förhindra sjukdomsspridning.

Besluten enligt 1 och 2 mom. meddelas för högst en månad. Åtgärderna ska genast avslutas när det inte längre finns någon smittrisk."

I detta fall är det fråga om ett förbud mot allmänna sammankomster och offentliga tillställningar enligt 1 mom. och utifrån detta har statsrådet nu dragit upp riktlinjer för tillämpningen av lagen på riksnivå och regionförvaltningsverken har med stöd av lagen förbjudit allmänna sammankomster och offentliga tillställningar. Avsikten med lagrummet i fråga är att förbjuda eller begränsa folksamlingar (RP 13/2016 rd, s. 58). Allmänna sammankomster och offentliga tillställningar definieras i 2 § i lagen om sammankomster (530/1999) som innehåller bestämmelser om lagens tillämpningsområde.

"Denna lag tillämpas på allmänna sammankomster och offentliga tillställningar.

Med allmänna sammankomster avses i denna lag demonstrationer eller andra tillställningar som ordnas i syfte att utöva mötesfriheten och i vilka även andra än de som uttryckligen

inbjudits kan delta eller följa. Som allmänna sammankomster betraktas dock inte sådana demonstrationer vid vilka avsikten är att enbart framföra enskilda personers åsikter.

Med offentliga tillställningar avses i denna lag nöjeställningar, tävlingar, uppvisningar och andra med dessa jämförbara tillställningar som är öppna för allmänheten och som inte skall anses vara allmänna sammankomster. Om inbjudan eller medlemskap i en viss sammanslutning krävs för deltagande i en tillställning, skall bestämmelserna om offentliga tillställningar i denna lag tillämpas på tillställningen, om den inte kan anses vara enskild på basis av antalet deltagare, tillställningens natur eller andra särskilda skäl.

Denna lag tillämpas inte på officiella tillställningar som ordnas av offentliga samfund och inte heller på tillställningar som är typiska för religionssamfundens verksamhet och som ordnas för offentlig religionsutövning i samfundens egna eller med dem jämförbara lokaler.”

I lagen om sammankomster regleras allmänna sammankomster och lagen gäller inte privata tillställningar. Definitionerna i lagen kan användas vid tolkningen av innehållet i statsrådets riktlinjer tillsammans med definitionerna i lagen om smittsamma sjukdomar. Justitieministeriets tjänstemannabedömning är att det vid tolkningen är mer motiverat att betrakta syftet med lagen om smittsamma sjukdomar och motiveringarna till den, eftersom statsrådets riktlinjer har dragits upp utifrån dem. Bedömningen grundar sig på att lagen om sammankomster syftar till att säkerställa mötesfriheten medan lagen om smittsamma sjukdomar syftar till att skydda befolkningen mot smittrisker.

Det finns ingen straffbestämmelse om verksamhet som strider mot 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar. Vad gäller lagen om sammankomster är det polisen som har behörighet att utöva tillsyn över efterlevnaden av den, och i vissa situationer kan verksamhet som strider mot lagen bli straffbar som sammankomstförseelse. Maximistraflet är då böter, och det är sannolikt att straffbarheten förutsätter brott mot ett förbud eller åläggande meddelat av polisen. Statsrådets riktlinjer ger inte i sig upphov till straffbarhet.

Såsom det direkt framgår av 2 § i lagen om sammankomster tillämpas lagen inte på officiella tillställningar som ordnas av offentliga samfund och inte heller på tillställningar som ordnas för religionsutövning i religionsamfund. De offentliga samfunden har redan kraftigt begränsat ordnandet av tillställningar och de religiösa samfunden ansvarar själva för att riktlinjerna följs.

Den definition av ”*allmänna sammankomster*” som finns i lagen om sammankomster torde vara rätt tydlig. I enlighet med den är det enligt riktlinjerna förbjudet att sammankalla medborgartillställningar, demonstrationer och liknande med fler än tio personer. Det kan vara fråga om ett för allmänheten öppet möte inomhus eller utomhus.

De ”*offentliga tillställningar*” som definieras i lagen lämnar däremot mer rum för tolkning, men huvudregeln kan anses vara att tillställningar med över tio personer, i vilka deltagarna deltar genom att på eget initiativ komma till platsen, inte får ordnas oavsett om deltagandet kräver biljett eller något annat godkännande av arrangören. Med offentliga tillställningar avses bl.a. nöjesevenemang, föreställningar, tävlingar och andra därmed jämförbara tillställningar som är öppna för allmänheten, såsom teater-, opera- och bioföreställningar samt konserter och utställningar. Även olika mässor, tävlingar och idrottsuppvisningar omfattas av begreppet. Statsrådets femte riktlinje baserar sig på 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar och övre gränsen på tio personer enlighet med bestämmelsen är förpliktande. Till exempel biografer omfattas också av rekommendationen i slutet av den sjätte riktlinjen.

Om deltagandet i en tillställning kräver inbjudan eller medlemskap i en viss sammanslutning, tillämpas bestämmelserna i lagen om sammankomster, om inte tillställningen på basis av antalet deltagare,

tillställningens natur eller andra särskilda skäl kan anses vara av privat karaktär. Omständigheter som ska beaktas vid prövningen är bl.a. att tillställningen ordnas som en del av näringsverksamhet eller att tillställningen är avgiftsbelagd.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att offentliga tillställningar i detta sammanhang också är t.ex. föreningsmöten, bolagsstämmor och motsvarande och följaktligen får möten med över tio deltagare inte ordnas om inte undantagsbestämmelsen i slutet av definitionen i 2 § i lagen om sammankomster uppfylls.

Ett alternativ är att skjuta upp mötena om den tillämpliga lagstiftningen och bolagsordningen tillåter det. Om tidsfristen för mötet är på väg att löpa ut måste ledningen för sammanslutningen bedöma om det är bättre att skjuta upp mötet eller försöka hålla det genom undantagsarrangemang. I mindre bolag och sammanslutningar skulle gränsen på tio personer inte nödvändigtvis överskridas, men även i dessa fall är det motiverat att överväga om mötet ska hållas just nu.

Ett annat alternativ – som tyvärr inte lämpar sig för stora bolag – är att försöka begränsa deltagandet genom att ordna ett möte med hjälp av olika fullmakts- och fjärrsamtalsarrangemang och att på förhand säkerställa att det i enlighet med riktlinjerna inte kommer fler än tio deltagare till mötet. I detta fall ska man dock säkerställa att alla intresserade kan delta.

Det tredje alternativet – som också det kan tillämpas endast i begränsad utsträckning – är att ordna mötet i en lokal där deltagarna kan delas in i olika rum och deras passage till och från mötet graderas på ett sätt som inte strider mot begränsningen av sammankomster med högst tio personer. Motsvarande arrangemang har ibland använts vid börsnoterade bolags bolagsstämmor så att deltagarna har delats in i olika salar, men den övre gränsen på tio personer och graderingen av passagen begränsar tillämpningen av detta alternativ.

Definitionen av offentliga tillställningar enligt lagen om sammankomster gäller däremot inte t.ex. restaurangverksamhet eller tillhandahållande av individuella tjänster (frisersalongsrörelse, annan individuell välfärdsservice, fysioterapi och massage osv.). Även i dessa verksamheter är det förstås motiverat att tjänsteleverantören beaktar att undantagsförhållanden råder och t.ex. strävar efter att öka avståndet mellan kunderna, även om regeringens riktlinjer eller lagen inte direkt förpliktar till detta. Däremot omfattas privat anordnad gruppmotion och privata gymtjänster av statsrådets sjätte riktlinje och det rekommenderas att de inställs.

Lagen förpliktar inte heller till att stänga köpcentrum, stationsbyggnader eller andra lokaler som används av allmänheten. Vad dessa beträffar är det motiverat att kunderna själva beaktar att undantagsförhållanden råder. Det är fråga om en begränsning av sammankomster, inte ett förbud mot att röra sig.

Denna punkt i riktlinjerna är inte avsedd att begränsa företagsverksamheten eller förhindra att kunderna betjänas. Vid behov är det motiverat att ändra praxis och att försöka betjäna kunderna mer individuellt eller i mindre grupper. Ett exempel på detta är t.ex. sådan direktförsäljning som producenter kan ordna via Facebook och där kunderna kommer till en viss plats vid en viss tidpunkt. Det är möjligt att beakta rekommendationen genom att man minskar gruppernas storlek och graderar mötena effektivare än normalt.

Lagen om sammankomster och 58 § i lagen om smittsamma sjukdomar gäller inte kollektivtrafiken och den begränsas inte på basis av riktlinjerna.